

Motion – Visselblåsarfunktion inom Vård och Omsorg

Inlämnad av: Cristina Forssander

Bakgrund

Chefer inom vård och omsorg hanterar många olika funktioner för att komma till rätta med oegentligheter inom sin verksamhet. Nu har den nya visselblåsarfunktionen också lanserats på flera av föreningens verksamhetsområden. Det har framkommit att den missbrukas av medarbetare för att skapa påtryckning på chefer. Chefer inom Vård och omsorgssektorn hanterar redan dessa funktioner: Klagomålshantering Patienter och närståendes synpunkter och klagomål bidrar till ökad patientsäkerhet och kvalitet inom hälso- och sjukvården. Patientnämnderna utgör tillsammans med vårdgivarna första linjen i klagomålssystemet. Vårdgivare är skyldiga att ta emot och utreda klagomål och synpunkter på verksamhetens kvalitet från patienter och deras närstående (SFS 2017:372). Klagomålen ska besvaras på ett lämpligt och begripligt sätt. Det gäller när ett formellt fel har begåtts eller när patientens synpunkter kan ge skäl till förändringar i verksamheten. Sekretess och tystnadsplikt kan i enstaka fall påverka vårdgivarens möjlighet att lämna ut information vid klagomålsärenden. Om en patient drabbas av en vårdskada ska vårdgivaren snarast informera patienten om vad som har inträffat samt vilka åtgärder som vårdgivaren avser att vidta för att en liknande händelse inte ska inträffa igen. Vårdgivaren är också skyldig att informera patienten om patientnämndernas verksamhet, om möjligheten att anmäla klagomål till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), och om möjligheten att begära ersättning enligt patientskadelagen (SFS 1996:799) eller från läkemedelsförsäkringen. Rutiner för hur synpunkter och klagomål på vården ska hanteras kan variera mellan verksamheter (SOSFS 2011:9). Patientnämnder Det ska enligt lag finnas en patientnämnd i varje kommun och region dit patienter eller närstående kan vända sig med klagomål och synpunkter eller frågor (SFS 2010:659). Detta lagkrav omfattar all offentligt finansierad tandvård och hälso- och sjukvård i regionen och kommun, eller vård som bedrivs enligt avtal med dessa. Patientnämnderna arbetar oberoende och har som huvuduppgift att hjälpa patienter att föra fram klagomål till vårdgivaren och få dessa besvarade. Patientnämnderna har inga disciplinära befogenheter och gör inga medicinska bedömningar utan arbetar med syfte att patient och vårdgivare ska förstå varandra bättre. De ska hjälpa patienter med information för att de ska kunna tillvarata sina intressen i hälso- och sjukvården. Andra uppgifter är bland annat att rapportera iakttagelser och avvikelser till vårdenheter och vårdgivare, att rapportera till IVO samt att informera om sin verksamhet (SFS 2017:372). Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) Patienter som inte är nöjda med vårdgivarens eller patientnämndernas svar har möjlighet att gå vidare med klagomålet till IVO. IVO:s utredningsskyldighet gäller allvarliga händelser där en patient i samband med hälso- och sjukvård har fått permanenta eller oföränderliga besvär, ett väsentligt ökat vårdbehov eller har avlidit. IVO ska även utreda klagomål från patienter som tvångsvårdas, samt händelser i vården som på ett negativt sätt påverkat eller hotat patientens självbestämmande, integritet eller rättsliga ställning. Utredningen leder till ett beslut som inte kan överklagas. Skulle någon personal visa sig vara olämplig i yrket görs en särskild utredning som kan leda till ansökan om återkallelse av personens yrkeslegitimation hos hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Med underlag i patientberättelser från vårdgivare och patientnämnder kan IVO identifiera risker. Dessa riskanalyser ligger till grund för tillsyn genom inspektioner på vårdenheter enligt patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659).

Yrkande:

- att: Ge föreningsstyrelsen i uppdrag att undersöka hur den nya visselblåsarfunktionen har fungerat för våra medlemmar.
- att: Ge föreningsstyrelsen i uppdrag att informera förbundet om resultatet och diskutera nödvändiga förbättringar.

Föreningsstyrelsens yttrande

Motionären lyfter en aktuell och viktig fråga. Lagen om skydd för visselblåsare syftar till att skydda dem som larmar om missförhållanden av allmänintresse. Lagen är ett viktigt instrument för att motverka oegentligheter på arbetsplatsen. Ledarna som förbund ser dock tydliga signaler på att missbruk av visselblåsarfunktioner slår mot chefer då funktionen missbrukas för att anmäla allmänt missnöje med chefer och ledning.

Föreningsstyrelsen ställer sig positiva till motionärens förslag att undersöka hur visselblåsarfunktionen fungerar ur våra medlemmars erfarenheter.

Föreningsstyrelsen föreslår stämman:

- att: Bifalla motionen.